

jarlen Strudharalds Datter Tove sad som Sigurd Kaabes Husfrue paa Landet Bornholm.

At det kan svie i Hjertet at skulle bruge Historiens Strengthed mod Fædrenes kæreste Sagn, veed jeg for vist, selv om deres digteriske Skønhed intet Skaar lider derved. Kan Th. Hauch-Fausbøll, uhhildet af Gurre-sagnene, lægge et bedre historisk hjemlet Aarti for Erik Sjællandsfars Fødsel, end det her er søgt givet, vil det fryde mit Hjerte. Det maa altid være de historiske Vidnesbyrd, som hjemle Sagnene, — den modsatte Vej er spærret.

M. K. Zahrtmann.

Dr. Zahrtmann og jeg er kommen hinanden lidt nærmere. Doktoren vil nu give Erik Sjællandsfar Plads i Kongeslægten, men i en anden Gren end jeg, idet han kan tænke sig ham som en Søn af Hertug Valdemar IV. og opkaldt efter dennes Fader Hertug Erik. Ja! Det kunde han naturligvis meget godt være, men der er blot det lille aber ved Sagen, at det ikke staa i Slægtbøgerne; her siges han at være Valdemar Atterdags og Tovelilles Søn. Det er ikke et Sagn, men en Oplysning, der maa have en Kilde, som vi nu ikke kender. Jeg har fremsat Formodningen om, at Kilden er den mundtlige Overlevering, og Slægtsleddene er ikke flere, naar man tæller dem i opstigende Linje, end at det er muligt, at en saadan Oplysning kan være gaaet fra Mund til Mund. Naturligvis skal man ikke tælle Leddene paa tværs, for jeg tror heller ikke, at Arild Huitfeldt har haft Rede paa sine 128 Aar, selvom man den Gang gjorde mere af Anetavler end nu, men en kongelig Afstamning har han nok kendt. Det maa da blive Opgaven for en Genealog at undersøge, om en saadan Overlevering kan forenes med de faktiske Forhold, og det mener jeg, den kan.

Vi har tre Holdepunkter for Valdemar Atterdags Fødsel, først: Hans Farbroder Valdemars Død 1304 i Rostock og: hans egen Optræden 1338 i Pommern, hvor han giver de pommerske Smaastæder Anklam og Greifswalde Stadfastelse paa og Udvidelse af de Friheder i Danmark, hans Forfædre har indrømmet dem. Som opkaldt efter Farbroderen Valdemar, maa han være født efter dennes Død 1304 (en Søster af ham blev gift 1324 og Brødrene Erik og Otto var sikkert ældre end han) og som den der i 1338 udsteder Privilegierne, maa han vel være over 21 Aar, vi faar da c. 1316 som hans Fødselsaar, hvilket ogsaa de fleste Forfattere har, men mig forekommer det sandsynligt, at han har været ældre. Og nu kommer vi til det tredje Holdepunkt: Da Kong Christopher II. 2. Feb. 1323 gør Wismar delagtig i Lübecks, Rostocks og Stralsunds Friheder, og da han 25. Juli 1328 giver Byen Rostock Handelsprivilegier, siger han begge Gange, at det sker med Samtykke («cum consensu») af hans Sønner Erik, Otto og Waldemar¹⁾. Vilde man bruge dette Udtryk om et 3 Aars Barn, og kunde et saadant Samtykke have nogen bindende Virkning? Jeg tror, Valdemar i 1323 maa have været »lovvoksen« (15 Aar) altsaa født c. 1308²⁾. Vi ser her Valdemar Atterdag i sine unge Aar færdes i Pommern, hvor ogsaa den Slægt Thun forekommer, hvis Vaaben Slægtbøgerne tillægger Tovelille. Erik Sjællandsfars Fødselsaar kommer naturligvis til at staa i Forhold til Valdemar Atterdags, det kan tidligst sættes til 1332, hvis Valdemar Atterdag har opkaldt sin førstefødte

¹⁾ Meeklenburgisches Urkundenbuch VII, S. 82 og 596.

²⁾ Jvfr. Skaanske Lov ved Brøndum Nielsen, 3. H., S. 296, Note til Linje 15. Skaanske Lov III, 2: Drengbarn maa ikke sælge Jord, før det er 15 Aar; se ogsaa Jyske Lov II, S. 50: Barn under 15 Aar kan ikke dømmes for Helligbrøde.

Søn efter sin i 1332 afdøde Broder Erik, den udvalgte Konge, og i saa Fald for Christoffer II.'s Dødsdag, 2. Aug., da han ikke blev opkaldt efter Farfaderen. Dr. Zahrtmann kan ikke faa det til at stemme, at jeg kan mene, at en saa ung Adelsmand kan være Ridder og Høvidsmand, naar jeg benægter Muligheden af, at en ung Adelsmand i 1325 kan have overleveret Hammershus til Ærkebispens, men han glemmer, at der er Forskel paa en Kongesøn og en almindelig Adelsmand. Gjorde ikke Valdemar Sejer sin uægte Søn Knud til Hertug i Estland, da han var 14 Aar gammel!

Dr. Zahrtmann mener, at Erik Sjællandsfar har været en gammel Dignitar i 1364, men synes det ham i saa Fald ikke underligt, at han ikke træffes i andre Breve og Dokumenter fra den Tid, naar han har haft et saa langt Liv, at han haade træffes i Funktion i 1325 og 1364? Han er Underskriver af Stralsund-Brevet i sin Egenskab af Høvidsmand og at ikke alle Underskriverne er Dignitarer fremgaar af, at der ogsaa er tre Knaber imellem¹⁾. Netop den Omstændighed, at Erik Sjællandsfar kun forekommer i det ene Dokument 1364, er et Tegn paa, at han ikke har været en af Rigets Dignitarer, men en ung Mand, der ikke har sat sig videre Spor i Tiden. Herpaa tyder det ogsaa, at hans Svigerfader bliver hans Efterfølger som Høvidsmand. thi at han skulde have været gift to Gange, vil jeg i Modsætning til et Sagn kalde et Paahit, som ikke har nogen Hjemmel. Oreby fik Erik Sjællandsfar med sin Hustru Margrethe Jacobsdatter²⁾.

Jeg skal slutte med at sige, at paa Erik Sjællandsfars Tid havde man som bekendt i Danmark ikke faste Slægtsnavne. Sjællandsfar var et Kendingsnavn, der kunde tillægges forskellige ikke med hinanden beslægtede Personer. Saaledes fører f. Eks. Ridderen Johannes Sjællandsfar, der nævnes 1303, samme Vaaben, som Nicolaus Grubbe i Sjælland, der nævnes 1322, og maa vel altsaa være af samme Slægt. Naar Erik Sjællandsfar, saaledes som det fremgaar af hans Segl ved Stralsund-Dokumentet³⁾, fører den ene af de tre over hinanden gaaende Leopard, som Valdemar Atterdag har i sit Junkermærke, er det efter heraldiske Regler et Tegn paa, at han var Valdemar Atterdags uægte Søn, og hermed stemmer Slægtbøgerne overens.

Th. Hauch-Fausbøll.

Schackerne fra Ry.

I Personalhistorisk Tidsskrift 8. VI. 168 f. har Hr. Louis E. Grandjean gjort Rede for det ældste Afsnit af en Stamtavle, som Hr. G. giver Overskriften »Schack'erne fra Ry i Bakkendrup Sogn«. I Afsnittet, som det her foreligger, er der imidlertid en Del Fejl, som uden Tvivl bør rettes, og dette tillader jeg mig at gøre i det følgende.

Først maa jeg bemærke, at om Schack'er fra Ry i B a k k e n d r u p Sogn kan der ikke være Tale, da der ikke er noget Ry i Bakkendrup Sogn; derimod er der et Ry i Gjørlev Sogn, og det er dette, vi har med at gøre.

At betegne Slægten som stammende fra Ry, gaar næppe an; det er kun den ene Mand, og han er endda ikke Stamfaderen, der er født i Ry; hverken denne Mands Fader eller Mandens Søsken er født her. Stamfaderen, Rytter G r e g e r s S c h a c k, er ikke født i Ry; han laa i nogle Aar i Kvarter i Ry, og her er saa et af hans Børn født; men dette berettiger ikke til at betegne Slægten som stammende fra Ry.

Rytter Gregers Schack blev viet i Gjørlev den 25. Maj 1686. Hr. G.

¹⁾ Hanserecessen I, S. 292, jvfr. Arild Hvitfeldt, S. 574.

²⁾ Historisk Tidsskrift I., S. 472.

³⁾ Danske adelige Segl fra Middelalderen.